

Handlingsplan 2025

Valdres friluftsråd

Vedtatt sak 15/24



VALDRES
friluftsråd





VALDRES
friluftsråd







Foto: Yngve Ask

Innledning

Valdres Natur- og Kulturpark er en bygdeutviklingsregion som gjennom langsiktig merkevarebygging knyttet til natur- og kulturverdier – og lokal styring – skal gi økt verdiskapning og livskraft i lokalsamfunnet.

Valdres Natur- og Kulturpark (VNK) har sitt grunnlag i den inngåtte avtalen mellom Valdres kommunene om VNK se www.valdres.no for mer informasjon.

Valdres Friluftsråd

Et friluftsråd er et fast samarbeid mellom to eller flere kommuner og eventuelt organisasjoner om nærmere definerte felles friluftsoppgaver.

Valdres Friluftsråd (VFR) er organisert som et kommunalt oppgavefellesskap (KO) i henhold til kommunelovens kap. 19. Administrativt inngår VFR i administrasjonen av VNK. Samarbeidsutvalget består av én representant fra hver kommune, Visit Valdres (VV) og én representant fra DNT-Valdres.

Friluftsrådet skal koordinere og stimulere arbeid innenfor friluftsliv og folkehelse, samt å koble dette opp med satsinger i VNK og i Valdres. Oppfølging av samarbeidet og felles tiltak med Friluftsrådernes Landsforbund og andre friluftsråd vil og være viktig.

Friluftsrådet skal koordinere og stimulere arbeid innenfor friluftsliv og folkehelse, samt å koble dette opp med satsinger i VNK og i Valdres. Oppfølging av samarbeidet og felles tiltak med Friluftsrådernes Landsforbund og andre friluftsråd vil og være viktig.

Bakgrunn for planen

VNK er det flere innsatsområder på temaet natur og friluftsliv. Med denne planen ønskes det å samle tiltak innen innsatsområder som frisk i Valdres, kultur, arealbruk, reiseliv og hytter og fritidsboliger for å forene gode krefter

til å videreutvikle og bygge merkevaren Valdres og for å nå målene under satsingsområdene nevnt over. Se www.valdres.no for handlingsplan for VNK. Tiltakene i planen skal bygge på verdigrunnet for parken, satsinger i Friluftsrådernes landsforbund, nasjonale og regionale planer.

Viktige mål for denne planen er;

- Finne frem til gode samarbeidsformer mellom VNK, VV, kommunene, næringsliv og lag og organisasjoner
- Finne gode arbeidsformer for felles mobilisering
- Bedre ressursutnyttelse

Folkehelseperspektivet

Sammenhengende attraktive aktivitetsmuligheter i hverdagen og for ferierende. Å gå tur er den desiderte reiselivsvinneren for ferierende i Norge. Gå tur, løpe, sykle eller langrenn er den enkleste måten å bevege seg i hverdagen for å følge anbefalingen om 30 min aktivitet pr dag. Ved å tilrettelegge for stier og løyper i nærmiljøet kan befolkningen i Valdres og tilreisende ha mulighet til å benytte seg av sammenhengende attraktive aktivitetsmuligheter i hverdagen og på fritiden.

Natur- og kulturarvsperspektivet

De aller fleste etablerte stier er i realiteten en del av vår kulturarv. De er opprinnelig etablert av praktiske grunner. Som veger fra gard til støl, eller veger fra øst til vest gjennom dalen. Det er også svært ofte spennende informasjon langs turveger og løyper. Det kan være minner fra nyere tid som steinbrudd eller husmannsplasser, eller eldre minner som kullgroper og

skålgropsteiner (helleristninger) som det finnes overraskende mange av i Valdres.

Valdres har også et levende kulturlandskap fra fjord til fjell som mange steder har gunstige vekstforhold for flere krevende plantearter. I stølsområdene er det registrert mange lokaliteter med utrydningstrua arter på grunn av gjengroing (for eksempel snøsøte og bakkesøte, ulike marinøkler og orkideer). I våtmarksområdene rundt stølene hekker også en rekke fugler som trives best i åpent, næringsrikt landskap. På grunn av gjengroing er disse i sterk tilbakegang, men mange trua arter som dobbeltbekkasin, brushane, storspove og fjellmyrløper finnes fremdeles her. Selv om vi ikke leder stiene midt inn i hekkeområdene kan det for mange være spennende informasjon fra turområdet.

Hytter og fritidsboliger er en viktig del av Valdres-samfunnet. Vi vet gjennom undersøkelser at hovedgrunnen til å ha hytte i

Valdres er naturen. Det er tilgjengeligheten til stier og løyper som er betydningsfullt, men også den uberørte naturen. Det er viktig at dette er i fokus når vi tilrettelegger i naturen.

Reiselivsperspektivet

Gjennom god tilrettelegging av turopplevelser i Valdres vil regionen bli oppfattet som et trygt og godt reisemål for alle våre besøkende - også de som ikke er like godt kjent eller har minimal erfaring i møte med norsk natur. De mest populære turmålene krever derfor ekstra tilrettelegging i form av både infrastruktur og god informasjon, både i forkant av- og underveis på turen. Det er også viktig å ha søkelys på å videreutvikle lavterskel tilbud som er lett tilgjengelige og passer for alle. Flere av tiltakene som gjennomføres av friluftsrådet følger opp at Valdres er et Bærekraftig reisemål.



Foto: Henning Wangsnes

Hovedsatsinger

Her beskrives det kort om hovedsatsingene i friluftsrådet. I 2025 er det Friluftslivets år. Dette vil ha påvirkning inn i alle prosjekt for friluftsrådet.

Friluftslivets år 2025

Friluftslivets år arrangeres hvert 10. år og er forankret i Stortingsmelding om friluftsliv (2016).

Visjonen er at alle skal finne sin friluftsglede. Det kan skjer når vi er til stede i naturen og møter den med lekenhet, nysgjerrighet og respekt – gjerne sammen med andre. Sammen skal vi skape begeistring for et naturvennlig friluftsliv, og senke terskelen for å delta.

Friluftslivets år ønsker å inspirere til å:

- Oppdage og ta vare på din nærmatur
- Invitere andre ut
- Prøve nye friluftslivsaktiviteter

Les mer om Friluftslivets år på www.friluftslivetsar.no

Sti og løyper

Stier og løyper er viktig både for fastboende, turister og hytteinnbyggerne i Valdres. Dette har vært et arbeidsområde for Valdres har i flere år. Gjennom midler fra Gjensidigestiftelsen til skilt og klopper har dette vært et omfattende prosjekt som har fått mange gode ringvirkninger. Arbeidet med skilting og klopping baseres på samarbeid og dugnadsinnsats med kommuner, lag og foreninger.

Synliggjøring og bruk av stier og løyper er stikkord som er viktig i årene fremover. Det vil være viktig å arbeide med at flere får informasjon om blant annet allemannsretten, økt kunnskap om turene som er skiltet og merket, økt synlighet av turer på digitale flater og at bruken av stier sprer seg til flere områder. Dette er også i tråd med fellessatsingen sammen med Friluftsrådernes Landsforbund og nasjonale- og regionale mål. Se eget kapittel for tiltak.

Skiltstandard

Det er enighet om at turer skal skiltes og merkes etter nasjonal standard, merkehåndboka. VNK i samarbeid med VV og lag og organisasjoner har utviklet felles retningslinjer for skilting av stier og løyper i Valdres, basert på *merkehåndboka*. Det er også utarbeidet en mal på informasjonstavler på ulike informasjonsnivå som skal benyttes i alt utarbeidelse med tavler i Valdres.

Vedlikehold av stinettet

En av de viktigste oppgavene for sti og løypenett er vedlikeholdet. Gjennom prosjektene er det utviklet en mal på avtale for vedlikehold og skrevet vedlikeholdsavtaler med samarbeidsparter. Disse skal følges opp.

Det vil arbeides med tiltak for å opprettholde vårt stinett til allmennbruk og se på muligheten for samarbeidsprosjekt med andre.

Dokumentering på bruk av stier og områder med ferdselsteller, både der det står tellere hele året samt å sette ut teller på flere steder.

Stølsruta i Valdres - Historisk Vandrerute

VNK og DNT Valdres etablerte en Historisk vandrerute med temaet «støl» i 2018. Historisk Vandrerute er et prosjekt som skal skape økt interesse for kulturminner i friluftssammenheng, bidra til at gamle ferdselsveger blir brukt.

Prosjektet *Stølsruta* i Valdres var et samarbeid mellom Riksantikvaren, DNT, Oppland Fylkeskommune, DNT Valdres og VNK/VFR.

Vil vi fortsette arbeidet med formidling av historie og informasjon om området i samarbeid med DNT Valdres. Samt knytte flere tilbydere til ruta. Det vil også arbeides for å gi god informasjon om dyr i utmark og hensyn som må tas i forhold til dette.

Ski og sykling

Ski og skiløyper er viktig for Valdres som bo- hytte- og reiselivsregion. Her finnes over 1 500 km preparerte skiløyper; løyper for store og små, både i høyfjellet og i skogsterreng. Løypenettet er basert på frivillig innsats og det er et viktig arbeid for VFR og Valdres-samfunnet å bidra til helhetlige og godt løypenett. Friluftsrådet bistår på informasjon, oppfordring til løypebidrag og bidrar på innspill løypelagene gir.

Friluftslivets ferdselsårer

En plan for friluftslivets ferdselsårer er en temaplan som gir en oversikt over viktige og relevante ferdselsårer for friluftslivet i en kommune eller et nærmere geografisk område. Planen skal gi en beskrivelse av nåsituasjon, og skissere tiltak for å ivareta og utvikle ferdselsårene i tråd med mål som er satt for planarbeidet.

Prosjektet har ikke fått fulgt planen og er forsinket. Kommunene som startet opp vil fortsette ut i 2025 og nye vil bli startet opp.



Synliggjøring og bruk av friluftslivet

Det er godt dokumentert at friluftsliv har god helseeffekt. Det er derfor viktig av befolkningen har kjennskap til mulighetene for å utøve friluftsliv her i Valdres.

Synliggjøring og tilrettelegging

Det vil arbeides med å gi turinformasjon i aktuelle kanaler og gi god informasjon om allemannsretten og de pliktene som gjelder ved å benytte seg av denne.

For 2025, i friluftslivets år, utvider vi dette arbeidet og involverer de kommunale rådene om hvordan nå ut til flere brukergrupper, få bedre informasjon og hvilken tilrettelegging i friluft de savner/mangler. Tiltak vil variere etter innspill og vil vise seg under flere av tiltakspunktene for friluftsrådet.

VFR vil synliggjøre informasjon på digitale flater som VNK sine nettsider, Facebook og Instagram. I tillegg er turene som er skiltet tilgjengelig i turportalen www.ut.no i samarbeid med DNT Valdres.

Turregistrering

I samarbeid med Friluftsrådernes landsforbund, kommunene og andre vil vi innføre en ny digital turregistrering, for de ulike konkurranse kommunene har. Vi ønsker å bruke Friluftslivets år til en kick-start for dette. I sammen med de kommunale rådene skal vi finne konkurranser som inspirerer til aktivitet. Innspillsrundene vil foregå høsten 2024 og det kan derfor komme på flere forslag.

Forslagene til nå er:

- Skattejakt for ungdom - premiering
- «Kul - tur» – koble kultur med tur
- «Tur med mening» – plukking og registrering av søppel på tur
- De kommunale konkurransene skal implementeres i nytt verktøy
- Invitere flere lokale lag og organisasjoner til bruk av verktøyet, sommer og vinter

«Godt tilgjengelige turer»

«Godt tilgjengelige turer» er et prosjekt med DNT og FL der målet er å gi folk mulighet til å finne turer som passer for dem, uansett funksjonsnivå. Turforslagene vil gi informasjon om turer som har god tilgjengelighet selv om de ikke oppfyller alle kravene til universell utforming. Friluftsrådet ønsker å gjennomføre flere turer i 2025 også i samarbeid med de kommunale rådene.

Friluftaktiviteter og annen tilrettelegging

Friluftsskole

Friluftsskoler er et ferietilbud for barn og ungdom mellom 9-13 åringer og gjennomføres på dagtid over 3 -5 dager. I friluftsskolen skal deltakerne gjennom noen obligatoriske tema som grunnleggende innføring i friluftsliv med ferdsløp i naturen, allemannsretten, innføring i kart og kompass og

kunnskap om leirlaging. Friluftsskoler er åpne for alle og med lav deltakeravgift.

Friluftsrådet har etablert tre friluftsskoler i Valdres som vil fortsette i 2025.

Tilrettelegging av friluftsområder

Nærmiljøanlegg – friluftsliv

Det vil søkes midler i sammen med kommuner på ulike tiltak prioritert blant annet i kommunedelplaner. Det vil omsøkes reetablering av stier og oppdatering av friluftsområde i Vestre Slidre og se på muligheten til tilrettelegging av padleled i Etnedal.

Friluftaktiviteter

Friluftsglede

Friluftsglede er prosjekt i samarbeid med kommunene med å gi bosatte flyktninger en introduksjon hva friluftsliv er og hvordan utøve friluftsliv i nærmiljøet. Det søkes midler for å gjennomføre aktiviteter i valdreskommunene.

Aksjon AQUA

Sammen med samarbeidspartene vil det søkes midler til organisering av ryddeaksjoner, gi informasjon om miljø og søppel, samt jobbe med holdningsarbeid. Målene er å motivere og tilrettelegge for frivillig ryddeinnsats ved vassdragene i Valdres. Det vil omsøkes midler og gjennomføres om prosjektet får tilskudd.



Arbeidsplan 2025

Områder	Beskrivelse/tiltak	Eier	Ansvarlig	Samarbeidsparter	Mål
Stier og løyper	Helhetlig sti og løypenett	VNK	VFR, DNT Valdres	Kommuner, lag og foreninger, Sparebankstiftelsen DNB, grunneiere, Statskog, bedrifter, lag og organisasjoner	<ol style="list-style-type: none"> Gjennomgang og forbedring av turer med klopper og skilt i samarbeid med vedlikeholdsansvarlige, spesielt Øystre Slidre Følge opp turer uten vedlikeholdsansvarlige Bidra med og knytte sammen stinett både med stier og stølsveier i henhold til omsøkte midler Følge opp ferdselstellere Bidra med formidling av historie og kunnskap om området på nye steder langs Stølsruta der det er initiativ
	Ski og sykling		VFR	Kommuner, grunneiere, VV, SVV, lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Bistå informasjon og oppfordring om løyebidrag
	Friluftslivets ferdselsårer		VFR	Kommuner, lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Ferdigstille påbegynt kommuner Oppstart av to kommune
	Synliggjøring og bruk av friluftslivet i Valdres		VFR	Kommuner, VV, grunneiere, DNT Valdres og andre lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Følge opp turbeskrivelser på digitale flater Synliggjøring og tilrettelegging Oppstart av innføring av ny turregistrering Kartlegge 10 stk «Godt tilgjengelige turer»
	Bistå lokale lag og foreninger		VFR	Kommuner, lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Bistå med å søke midler og følge opp innspill i forhold til friluftsliv
Friluftaktiviteter og annen tilrettelegging	Friluftsskoler	VFR, Øystre Slidre kommune	Kommuner, lag og foreninger, fjellstyrer, stølseiere, Brennabu	<ol style="list-style-type: none"> Friluftsskolen på Brennabu Fjellcamp i Øystre Slidre Friluftsskolen i Etnedal 	
	Tilrettelegging av friluftsområder	VFR, kommuner	Kommuner, lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Stier og friluftsområdet i Vestre Slidre Padleled Etnedal 	
	Friluftaktivitet	VFR	Kommuner, DNT Valdres og andre lag og foreninger	<ol style="list-style-type: none"> Friluftsglede 	
Annet	Miljøprosjekt – rydding av søppel, informasjon om miljø	VFR	VKR, DNT Valdres, Naturvernforbundet i Valdres, VNK og frivillige	<ol style="list-style-type: none"> Aksjon AQUA 	

VNK = Valdres Natur- og Kulturpark, VFR = Valdres friluftsråd, VV = Visit Valdres, SVV – Statens Vegvesen, VKR = Valdres Kommunale Renovasjon



Budsjett 2025

INNTEKTER		
Kontingent kommunene	-526 000	
Partnerskapsmidler IFK	-250 000	
Friluftsrådernes Landsforbund adm.	-400 000	
Midler søkes/lovet:	-1 608 000	
<i>Valdres friluftsråd</i>		
<i>Stier, løyper og skilt</i>		
<i>Friluftsskole</i>	-128 000	
<i>Ryddig og attraktiv region</i>	-500 000	
<i>Div. prosjekt FL</i>	-340 000	
<i>Friluftslivets ferdselsårer</i>	-240 000	
<i>Turreregistrering</i>	-400 000	
Totale inntekter	-2 784 000	
UTGIFTER		
Fordelt på de ulike prosjektene	3 074 000	Tiltak
<i>Valdres friluftsråd</i>	309 000	110 000
<i>Stier, løyper og skilt</i>	366 000	180 000
<i>Friluftsskole</i>	191 000	128 000
<i>Ryddig og attraktiv region</i>	598 000	350 000
<i>Div. prosjekt FL</i>	530 000	220 000
<i>Friluftslivets ferdselsårer</i>	497 000	200 000
<i>Turreregistrering</i>	583 000	200 000
Totale utgifter	3 074 000	
Årsresultat	290 000	
Bruk av bundne fond prosjekt	-130 000	
Bundet fond IFK PA	-160 000	

Samhandlingsoversikt

Eier:	Valdres Natur- og Kulturpark v/daglig leder Bente Lindahl
Valdres Friluftsråd	Ina Syversen (70%) Lene Hovi (20%) Torkjell Haugen (40%)
Kultur / Natur- og kulturarv	Marianne Straume/Henriette Storbækken

Samarbeidsutvalget for Valdres Friluftsråd

Nord-Aurdal:	Kristi Westerbø, Folkehelse
Vestre Slidre:	Ruben Magistad Wold, Kulturkonsulent
Sør-Aurdal:	Anne Sofie Giæver Onstad, folkehelse
Etnedal:	Håvard Telstø, Plan og areal
Øystre Slidre:	Liv Vingdal, frivillig/friskliv/folkehelse
Vang:	Caroline Bryntesen, folkehelse/friskliv
DNT Valdres:	Anne Reidun Tvenge, nestleder i DNT
Visit Valdres:	Julia Helgesen, VV

Kontaktpersoner i kommunene for stier, løyper og skilting

Vestre Slidre:	Ruben Magistad Wold /Vestre Slidre Fjellstyre
Nord-Aurdal:	Kristi Westerbø, Folkehelse/Friskliv
Sør-Aurdal:	Anne Sofie Giæver Onstad, Folkehelse
Etnedal:	Håvard Telstø, Plan/areal
Øystre Slidre:	Liv Vingdal, Folkehelse/Friskliv
Vang:	Caroline Bryntesen, Folkehelse/Friskliv







GjensidigeStiftelsen



Innlandet
fylkeskommune



«Naturen er et stort urverk som går og går.
La oss ikke pirke for mye med maskineriet»

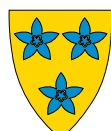
Mikkjel Fønhus



Sør-Aurdal
kommune



Etnedal
kommune



Nord-Aurdal
kommune



VALDRES
friluftsråd



Vestre Slidre
kommune



Øystre Slidre
kommune



Vang
kommune